

การสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน
ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
SYNTHESIS OF RESEARCH EVALUATING THE COMMUNITY
VOCATIONAL TRAINING CENTER PROJECT OF THE YARANG
DISTRICT LEARNING ENCOURAGEMENT CENTER PATTANI PROVINCE

¹ธนวัฒน์ รัตนเดโช และ ²โกศล มีคุณ

¹Tanawat Rattanadecho and ²Kosol Meekun

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management University of Phayao

Tanawat25852@gmail.com

Received: May 25, 2024; **Revised:** June 27, 2024; **Accepted:** July 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน และสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินเพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการเผยแพร่ลงในฐานข้อมูล THAIJO ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2566 ทั้งหมด 30 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินเพื่อประเมินกระบวนการ จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.35 งานวิจัยใช้กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40 โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการ CIPP จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 62.50 รูปแบบของ Tyler จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็น

¹นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

²รองศาสตราจารย์, ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

ร้อยละ 15.64 รูปแบบของ Stake จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถาม/แบบประเมิน จำนวน 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 69.23 และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อย่างละ 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.56 2) องค์ประกอบรูปแบบการประเมินเพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ และ 6) การประเมินผลลัพธ์

คำสำคัญ : การสังเคราะห์, ประเมินโครงการ, ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

Abstract

This article aims to synthesis research related to evaluating educational and community vocational training center projects, specifically focusing on a project in Yarang District Learning Encouragement Center, Pattani Province. The research population includes 30 studies published in the THAIJO database between 2017 and 2022. The research methodology involves structured data collection forms for research characteristics and statistical analysis using frequency and percentage, as well as content analysis. The study found the following: Regarding the objectives set for the evaluation to assess the process: 16 studies used the target group/data provider method, accounting for 21.35%. 12 studies used the CIPP project evaluation Model, accounting for 40%. 20 studies used Tyler's Model, accounting for 62.50%. 5 studies used Stake's Model, accounting for 15.64%. Data collection was done using questionnaires/assessment forms in 27 studies, accounting for 69.23%. Data analysis was conducted using mean and standard deviation in 27 studies, accounting for 27.56%. The components of the evaluation format used to assess the community vocational training center project of the Yarang District Learning Encouragement Center, Pattani Province, include six components: Context, Input, Process, Product, Outcome and Impact assessment.

Keywords: Synthesis, Project Evaluation, Community Vocational Training Center

บทนำ

การประเมินโครงการที่ระบบมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการโครงการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศป้อนกลับ เพื่อใช้ในการตัดสินใจตั้งแต่การวางแผนรูปแบบโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม และตรวจสอบการดำเนินโครงการ ตลอดจนผลการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไป ควรยกเลิก หรือขยายผลการดำเนินโครงการนั้น ๆ ต่อไปหรือไม่ (เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556, หน้า 93-95; พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562, หน้า 28-29; สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 30)

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง (สกร. อำเภอยะรัง) เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดปัตตานี กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีพันธกิจหลักในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในพื้นที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งในการดำเนินงานของสถานศึกษามี “โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน” ซึ่งเป็นโครงการสำคัญตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพให้ประชาชนระดับฐานรากที่อาศัยอยู่ในระดับตำบล เพื่อให้ผู้ผ่านการฝึกอาชีพนำความรู้ไปประกอบอาชีพและหรือพัฒนาอาชีพ เป็นการเพิ่มรายได้สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชนต่อไป โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนาตามกับนโยบายแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ออกไปในช่วงต้น (สำนักงาน กศน., 9 พฤศจิกายน 2565) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของ สกร. อำเภอยะรัง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมา พบว่า โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเป็นโครงการที่มีความสำคัญของสถานศึกษา ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างอาชีพให้กับประชาชน ซึ่งยังไม่มีกระบวนการประเมินโครงการที่ระบบ ทำให้ขาดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการเพื่อตัดสินใจในการพัฒนางานหรือปรับปรุงแก้ไขโครงการ (สกร. อำเภอยะรัง, 2566)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญจำเป็นในการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง เพื่อให้การจัดโครงการเกิดประสิทธิผลสูงสุดและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน รวมทั้งบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ อีกด้วย และยังเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดโครงการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องในมิติการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน เนื่องจากในการประเมินโครงการครั้งนี้อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านการดำเนินงานจากสำนักงาน กศน. ไปสู่กรมส่งเสริม

การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม พรบ. ฉบับใหม่ด้วย จึงจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินโครงการ และการออกแบบการ ประเมินโครงการ หรือการเลือกใช้รูปแบบการประเมินโครงการที่เหมาะสมกับบริบทของโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกมิติ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องการ ประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2566 จาก ฐานข้อมูล THAIJO จำนวน 30 เรื่อง ด้วยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษางานวิจัยอย่าง พิสูจน์วิเคราะห์ แล้วนำข้อสรุปของงานวิจัยแต่ละเรื่องมาจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบความเหมือน ความต่างของงานวิจัย เพื่อหาคำตอบสรุปรวมเกี่ยวกับผลการวิจัยในปัญหาหรือประเด็นที่ประเมิน เดียวกัน สุดท้ายแล้วได้ผลเป็นประการใด เพื่อนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปใช้ในการกำหนด แนวทางในการวิจัยหรือประเมินในเรื่องนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552, หน้า 276) จึงเป็น กระบวนการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผลจากการสังเคราะห์จะได้ ข้อสรุปที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าข้อสรุปของงานวิจัยแต่ละเรื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงปี พ.ศ. 2560- 2566 เนื่องจากงานวิจัยในช่วงนี้มีการใช้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการ ที่หลากหลาย และมีข้อค้นพบเกี่ยวกับการออกแบบวิธีการประเมินโครงการและการใช้เครื่องในการ เก็บข้อมูลที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการ ประเมิน เพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษาและ โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในด้านวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ และด้านวิธีการ ประเมินโครงการ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2566

2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินเพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึก อาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในลักษณะผสมผสานวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษาและการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ที่ได้รับการเผยแพร่ลงในฐานข้อมูล THAIJO ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2566 พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมด 30 เรื่อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยแบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลการบันทึกข้อมูลระหว่างผู้วิจัย และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ประกอบด้วยด้านวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ และด้านวิธีการประเมินโครงการ ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกคุณลักษณะของงานวิจัยที่ออกแบบขึ้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจริงจากฐานข้อมูล THAIJO

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ด้วยการคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

1. จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน จำนวน 30 เรื่อง ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2566 มีผลปรากฏดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ จากการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวน 30 เรื่อง พบว่า งานวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินเพื่อประเมินกระบวนการ จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.35 เพื่อประเมินผลผลิต จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.98 เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.73 เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินการ จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.11 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา/แนวทางในการพัฒนาโครงการ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.74 เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.62 เพื่อประเมินความพึงพอใจ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.49 และเพื่อประเมินผลลัพธ์ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.37 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์การประเมิน	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินการ	9	10.11
เพื่อประเมินบริบท	13	14.61
เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า	14	15.73
เพื่อประเมินกระบวนการ	19	21.35
เพื่อประเมินผลผลิต	16	17.98
เพื่อประเมินความพึงพอใจ	4	4.49

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การประเมิน	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อประเมินผลลัพธ์	3	3.37
เพื่อประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ	5	5.62
เพื่อศึกษาสภาพปัญหา/แนวทางในการพัฒนาโครงการ	6	6.74
รวม	89	100

หมายเหตุ: งานวิจัย 1 เรื่องอาจตั้งวัตถุประสงค์ได้มากกว่า 1 วัตถุประสงค์ได้

1.2 ด้านวิธีการประเมินโครงการ จากการสังเคราะห์งานวิจัย จำนวน 30 เรื่อง พบว่า งานวิจัยใช้กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40 ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.34 ใช้ประชากร จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.33 และใช้เอกสาร จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.33 งานวิจัยใช้รูปแบบการประเมินโครงการ CIPP จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 62.50 รูปแบบของ Tyler จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.64 รูปแบบของ Stake จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ใช้รูปแบบของ Kirkpatrick, Provus และการวิจัยอย่างละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.12 งานวิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถาม/แบบประเมิน จำนวน 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 69.23 ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.82 ใช้แบบทดสอบ แบบบันทึก และแบบสังเกต อย่างละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.13 และใช้แบบสำรวจ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.56 งานวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อย่างละ 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.56 ค่าร้อยละ จำนวน 22 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.44 ค่าความถี่ จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.22 วิเคราะห์เนื้อหา จำนวน 6 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 6.12 ไควสแควร์ (x^2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์

สัน (r) อย่างละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.04 และใช้ t-test for Dependent Samples จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.02 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยจำแนกตามวิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการ	ความถี่	ร้อยละ
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง		
ประชากร	7	23.33
กลุ่มตัวอย่าง	10	33.34
กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล	12	40
เอกสาร	1	3.33
รวม	30	100
วิธีการประเมินโครงการ		
รูปแบบการประเมินโครงการ (Model)		
CIPP	20	62.50
Stake	4	12.50
Tyler	5	15.64
Kirkpatrick	1	3.12
Provus	1	3.12
การวิจัย	1	3.12
รวม	32	100
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล		
ค่าความถี่	11	11.22
ค่าร้อยละ	22	22.44
ค่าเฉลี่ย	27	27.56
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	27	27.56
t-test for Dependent Samples	1	1.02
ไคสแควร์ (χ^2)	2	2.04
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)	2	2.04
วิเคราะห์เนื้อหา	6	6.12
รวม	98	100

หมายเหตุ: งานวิจัย 1 เรื่องอาจใช้วิธีการประเมินได้มากกว่า 1

2. การสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินเพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพะเยา จังหวัดปัตตานี ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยประเมินโครงการ จำนวน 30 เรื่องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (เดิม) หรือกรมส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น นักวิจัยส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบ CIPP Model ของสตีฟเฟิลบีม ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า การประเมินด้านกระบวนการและการประเมินด้านผลผลิต รองลงมาคือรูปแบบการประเมินของ Tyler ซึ่งเน้นการประเมินจุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของโครงการ และรูปแบบของ Stake ซึ่งประกอบด้วย การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินด้านกระบวนการ และการประเมินผลลัพธ์ รวมทั้งยังมีการประเมินโครงการในลักษณะผสมผสานรูปแบบตั้งแต่ 2 รูปแบบขึ้นไปด้วย เพื่อให้การประเมินโครงการสามารถครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการประเมินทั้ง 3 รูปแบบจากข้อค้นพบจากการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นในการประเมินโครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพะเยา จังหวัดปัตตานี จากนั้นผู้วิจัยได้ประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดรูปแบบการประเมินโครงการเพิ่มเติม ซึ่งพบว่ารูปแบบการประเมินโครงการทั้ง 3 รูปแบบนั้นมีทั้งส่วนที่สอดคล้องและแตกต่างกัน กล่าวคือรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม โดยจะประเมินบริบท และปัจจัยนำเข้าก่อนเริ่มโครงการ ประเมินกระบวนการระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินผลผลิตเมื่อสิ้นสุดโครงการ (พิสนุ พองศรี, 2553) เช่นเดียวกับรูปแบบการประเมินของสเตค ที่เน้นการประเมินเมื่ปัจจัยเบื้องต้นก่อนดำเนินโครงการ ประเมินกระบวนการระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินผลผลิตหลังดำเนินโครงการ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) แต่ในส่วนรูปแบบการประเมินของไทเลอร์นั้น เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินวัตถุประสงค์และการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารที่เกี่ยวข้องหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) จากนั้นผู้วิจัยได้สรุปและสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อใช้เป็นรูปแบบการประเมินโครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชนในครั้งนี้ ในลักษณะรูปแบบผสมผสานและเพื่อให้มีความครอบคลุมการประเมินทั้งระบบ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบการประเมินโครงการ

ระยะเวลา	รูปแบบการประเมินโครงการ		
	สต๊อฟเฟิลบีม (CIPP Model)	สเตค (Stake)	ไทเลอร์ (Tyler)
ก่อนดำเนิน โครงการ	1. บริบท	-	-
ระหว่างดำเนิน โครงการ	2. ปัจจัยนำเข้า	1. ปัจจัยนำเข้า	-
หลังดำเนิน โครงการ	3. กระบวนการ	2. กระบวนการ	-
	4. ผลผลิต	-	-
	-	-	1. ผลการบรรลุ วัตถุประสงค์
	-	-	2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระ
	-	3. ผลลัพธ์	-

จากการสรุปและสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยผสมผสานรูปแบบการประเมินโครงการทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ และ 6) การประเมินผลลัพธ์ ผู้ประเมินสามารถอธิบายรายละเอียดขององค์ประกอบจึงกำหนดเป็นนิยามดังนี้

นิยามองค์ประกอบในรูปแบบการประเมิน

1) การประเมินบริบท หมายถึง การศึกษาและตรวจสอบและตัดสินเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ เป็นการประเมินเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โอกาสหรือความเป็นไปได้ของโครงการ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม นโยบาย หรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า หมายถึง การศึกษาและตรวจสอบทรัพยากรและวิธีการที่จะดำเนินโครงการ ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมของทรัพยากร บุคคล งบประมาณ วัสดุ หลักสูตรฝึกอบรม และวิธีปฏิบัติงาน โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) การประเมินกระบวนการ หมายถึง การศึกษาและตรวจสอบวิธีการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรม และการกำกับติดตามความก้าวหน้าของโครงการ โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4) การประเมินผลผลิต หมายถึง การศึกษาและตรวจสอบผลที่ได้จากโครงการ ได้แก่ ผลงานที่เกิดขึ้นจากโครงการและผลสำเร็จของโครงการตามแผนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5) การประเมินผลลัพท์ หมายถึง การศึกษาและการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นหลังจากดำเนินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วในด้านความรู้ ทักษะ และทักษะหรือพฤติกรรม โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6) การประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ หมายถึง การศึกษาและตรวจสอบผลของการดำเนินงานโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

การสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินโครงการ เพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอระงังผู้วิจัย มีข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่ ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นมาอภิปรายดังนี้

1. จากสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในด้านวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ และด้านวิธีการประเมินโครงการ ระหว่างปี พ.ศ.2560-2566 นั้น พบว่า ในการประเมินโครงการทางการศึกษาและโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน นั้น ส่วนใหญ่ตั้งวัตถุประสงค์ตามรูปแบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ เช่น งานวิจัยที่ใช้รูปแบบ CIPP นิยมตั้งวัตถุประสงค์การประเมินจำแนกเป็น 4 ข้อ ตามองค์ประกอบของ CIPP ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และรองลงมานิยมตั้งวัตถุประสงค์รวมเป็น 1 ข้อคือ ประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ และมีการตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาโครงการ รวมทั้งมีงานวิจัยมีการประเมินความพึงพอใจประกอบด้วย ในด้านวิธีการประเมินโครงการ งานวิจัยส่วนใหญ่นิยมใช้กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บข้อมูล ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ส่วนใหญ่นิยมใช้แบบสอบถาม/แบบประเมิน ชนิดมาตราวัดประเมินรวมค่า (Likert Scale) 5 ระดับตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” แต่ยังมีเครื่องมืออื่น ๆ ที่หลากหลายประกอบการประเมินโครงการ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบบันทึก และแบบสังเกต เป็นต้น ส่วนรูปแบบการประเมินโครงการ (Model) งานวิจัยส่วนใหญ่นิยมประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP รองลงมา คือ รูปแบบของ Tyler และรูปแบบของ Stake ตามลำดับ และมีการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินในลักษณะผสมผสาน 2 รูปแบบขึ้นไปด้วย ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล นิยมใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และ

คำร้อยละ ดังที่การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ของอรรพรรณ เป็ดทอง (2566) ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP โดยกำหนดวัตถุประสงค์ออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อประเมินบริบท 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า 3) เพื่อประเมินกระบวนการ และ 4) เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ และภูติศ พันแสน (2566) ได้การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดดักคะนน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินตามรูปแบบ CIPP (CIPP Model) ใช้กลุ่มเป้าหมายที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในการเก็บข้อมูล เป็นต้น ซึ่งผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการดังกล่าวสอดคล้องกับ กาญจนา วัฒนสุนทร (2551) ที่กล่าวว่า CIPP เป็นโมเดลที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในการประเมินโครงการในหมู่นักการศึกษาไทย เพราะองค์ประกอบในโมเดลมีความครอบคลุมประเด็นสำคัญที่สามารถอธิบายคุณภาพของโครงการได้ และสอดคล้องกับ ญัฐพิพัฒน์ ดอกเทียน (2561) พบว่า ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมิน ส่วนใหญ่เป็นการประเมินที่ยึดจุดประสงค์ของโครงการหรืองานเป็นหลัก (ร้อยละ 73.44) โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปป์มากที่สุด (ร้อยละ 34.69)

2. สังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการประเมินเพื่อใช้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพะเยา จังหวัดปัตตานี พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการประเมินประกอบด้วย 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ และ 6) การประเมินผลลัพธ์ ซึ่งเป็นไปตามผลสังเคราะห์ของรูปแบบการประเมินที่นิยมใช้ในการประเมินโครงการ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบ CIPP ของสตัฟเฟิลปีม รูปแบบการประเมินของ Tyler และรูปแบบของ Stake ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำกันแต่ครอบคลุมประเด็นการประเมินโครงการทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น สอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยและประเมินโครงการ ที่พบว่านอกจากรูปแบบ CIPP ที่นิยมใช้ในการประเมินโครงการแล้ว ยังมีการใช้รูปแบบของ Tyler ดังเช่น การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ของศิริกาญจน์ งามช้าง (2560) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตกระบวนการดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตกระบวนการจัดกิจกรรมย่อย และแบบสังเกตพฤติกรรม รวมทั้งการใช้รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake) ในงานประเมินโครงการของนพพล จันทร์กระจ่างแจ้ง และปริสลา จีฟู (2565) ที่ได้ประเมินผลการดำเนินโครงการเรียนภาษาจีนหลักสูตรระยะสั้น ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในอดีตนั้นพบว่า ส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบ CIPP ในการประเมินโครงการ เช่น ปรริชา อาษาธง (2565) ได้ประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน 1 อำเภอ 1 อาชีพ หลักสูตรทอผ้า ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลุ่มเป้าหมาย ในการเก็บข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการดังกล่าว

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การประเมินโครงการทางการศึกษาในปัจจุบันนิยมใช้รูปแบบการประเมินของสตีเฟลปิม รวมทั้งรูปแบบการประเมินอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งการใช้รูปแบบ (Model) ในการประเมิน โครงการหรือการประเมินหลักสูตรก็ตามนั้น จะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน โครงการได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการข้อมูลสารสนเทศในการนำไป ปรับปรุง พัฒนาและตัดสินใจยุติโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานสถานศึกษา ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จาก การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย โดย นักวิจัยหรือนักประเมินควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับโครงการที่จะประเมิน รวมทั้งควรใช้ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย และให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ซึ่งจะทำให้การประเมินโครงการสามารถได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงประเด็นและ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2551). การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตีเฟลปิม ในการ ประเมินโครงการทางการศึกษา. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี, 2(1), 67-83.
- ณัฐพิพัฒน์ ดอกเทียน. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมินของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัยและประเมินทางการศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(27), 71-78.
- นพพล จันทร์กระจำจั่ง และปรีสลา จีฟู. (2565). การประเมินผลการดำเนินโครงการเรียน ภาษาจีนหลักสูตรระยะสั้น ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม ราชูปถัมภ์. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 28(1), 143-159.

- ปราริณา อาษาธง. (2565). การประเมินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน 1 อำเภอ 1 อาชีพ หลักสูตร ทอผ้า ศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(10), 210-227.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2562). การประเมินโครงการ : แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: แฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- พิสนุ พองศรี. (2553). การประเมินโครงการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ภูติศ พันแสน. (2566). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดดัก คนน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี 12(2), 39-48.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การสังเคราะห์งานวิจัยและประเมินเชิงผสมผสานวิธี. วารสารวิธีวิทยาการ วิจัย, 22(3), 269-299.
- ศิริกาญจน์ งามข้าง. (2560). การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาว วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น.
- สกร. อำเภอยะรัง. (2566). รายงานการประเมินตนเอง สกร.อำเภอยะรัง (Self-Assessment Report) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ปัตตานี: สกร. อำเภอยะรัง.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงาน กศน.. (2565). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กศน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัย แนวทางการส่งเสริมในการมี ส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรธรณ เป็ดทอง. (2566). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึง ประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 20(89), 67-78.

